

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 „Біологічні активи”, затверджене Наказом Міністерства України від 18.11.05р. №790.
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Міністерства від 29.12.06 №1315.
3. Сук Л. Облік поточних біологічних активів // Бухгалтерія в сільському господарстві. - 2007 - № 4.
4. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах України / [Коваленко А.М., Харитонова А.Г., Малоок Т.А. та ін.] ; за заг. ред. А.М. Коваленко.- Дніпропетровськ: ВВК «Баланс-Клуб», 2009.-736 с.

УДК 631.151

*Сурженко Н.В.,
к.е.н., доцент ТДАТУ*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВИНАРСТВА УКРАЇНИ

***Анотація.** В статті розкриті наявні проблеми розвитку галузі свинарства в Україні та запропоновані відповідні шляхи їх вирішення, що дасть змогу підвищити рівень конкурентноздатності продукції свинарства та галузі тваринництва загалом.*

Постановка проблеми. У народному господарстві України надважливою ланкою галузі тваринництва було й залишається свинарство. Завжди вважалося, що українці найбільше в світі споживають свинину та сало. Насправді потенціал свинарства в Україні досить великий, але через використання застарілих методів годівлі й вирощування свиней, через недосконалий менеджмент у деяких господарствах або навіть небажання деяких керівників докласти зусиль, щоб змінити ситуацію, він майже не реалізується.

Однак є і такі виробники, які все ж намагаються змінити ситуацію на краще. Більшість із них знаходить вихід у співпраці із закордонними фірмами, хоча нині є можливість виробляти досить високоякісні комбікорми для свиней і

в Україні та співпрацювати з нашими науковцями, яким є що запропонувати сільгоспвиробникам продукції свинарства.

Реалізацію свинини в більшості випадків супроводжує явище декапіталізації, тобто “проїдання” вкладеного капіталу. За законами ринкової економіки виробництво такого товару має припинитися, або ж для продовження процесу виробництва необхідно мати додаткове джерело грошових надходжень для погашення збитку.

Вказані вище неузгодженості переросли в проблему, яка потребує невідкладного вирішення як в інтересах сільськогосподарських товаровиробників, так і в інтересах споживачів необхідного для харчування населення продовольчого продукту. Адже маючи сприятливі природні умови, достатню власну базу виробництва зерна, значний досвід вирощування свиней, високопродуктивні породи тварин, сільськогосподарські підприємства значно зменшили обсяги та ефективність виробництва свинини.

Загальною проблемою галузі, з одного боку, є стабілізація нарощування поголів'я, з іншого – низька продуктивність тварин через недотримання технологічних параметрів, таких як одержання на рік 1,8-2,0 опороси, 16-18 поросят на свиноматку, середньодобових приростів живої маси тварин на вирощуванні й відгодівлі – не менше ніж 520-550 г, забезпечення повноцінними кормами з розрахунку 120-130 ц корм. од. на одну свиноматку із шлейфом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем ефективного виробництва продукції галузі свинарства займалися такі відомі вчені, як П.Березівський, М.Коржинський, В.Рибалко, П.Руснак, І.Топіха, П.Щепієнко та інші. Проте недостатньо дослідженими залишаються організаційно–економічні важелі шляхів вдосконалення та підвищення ефективності виробництва свинини в сучасних умовах, зокрема, вплив спеціалізації та концентрації, застосування промислових і традиційних технологій ведення свинарства, недосконалість економічного механізму на макро– та мікрорівнях. Це й зумовило вибір теми статті та визначає її актуальність.

Ціль роботи. Розкрити основні проблеми розвитку галузі свинарства в Україні і визначити можливі шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Нагальними питаннями завжди було і на даний час залишається: питання годівлі свиней, а саме раціону та форми годівлі, а також правильна селекція порід. Розглянемо питання годівлі при організації галузі свинарства. Так як годівля є частиною матеріальних затрат, що включаються до собівартості, тому слід використовувати корма таким чином, щоб це було по-перше ефективно, а по-друге, не підвищувало значно собівартості продукції.

Нині думка науковців схиляється до того, що треба вжити заходів із застосування комбікормової продукції у годівлі свиней. Поради покликані допомогти господарству знайти найбільш ефективне та економічне рішення використання кормів.

Але перш ніж переходити на комбікормову систему годівлі, слід розглянути і вирішити питання виготовлення комбікорму у сучасних вітчизняних умовах.

Справа в тому, що частка вартості кормів у структурі собівартості тваринницької продукції в країнах Європи та Америки нижча за вітчизняну на 5-10%. Річ у тому, що майже безмежне зернове багатство нашої країни привчило наших фахівців наповнювати комбікорм зерном максимально, що й робить цей продукт найдорожчим у світі.

За даними відомих вчених, до складу вітчизняних комбікормів додають не менше 65-70% зерна за масою, тоді як у країнах ЄС і в Америці показник вмісту зерна в комбікормі зменшено проти нашого вдвічі. В середньому там витрачають не більше 35-38% зернових джерел за всіма основними групами комбікормів для сільськогосподарських тварин і птиці.

Таке суттєве зниження частки зернових компонентів в цих країнах стало можливим завдяки обов'язковому використанню в складі комбікорму побічних продуктів харчової промисловості. На фоні значного додавання побічних продуктів харчових виробництв у їхні комбікорми вони стають набагато

дешевшими за наші.

Ось чому ніхто в світі не купує комбікорми українського виробництва, зроблені по-справжньому з якісного вітчизняного зерна. Всі хочуть купувати тільки наше зерно й самі його додають до своїх комбікормів.

Також серед ідей розвитку свинарства в Україні є покращення і удосконалення системи годівлі свиней. Для цього слід відновити централізовану систему лабораторій хімічного аналізу кормів, щоб сформувати національну базу даних поживності кормів та скласти оптимізовану, науково обґрунтовану рецептуру.

Правильні раціони - запорука успіху. Як показує практика в Україні, ресурсоощадна технологія сухої годівлі комбікормами всіх вікових груп свиней дала можливість суттєво знизити витрати кормів на 1 ц приросту живої маси свиней (конверсія корму), які за останні два роки вони знизилися майже на 30%. Годівлю всіх статево-вікових груп свиней, окрім ремонтного молодняку й свиноматок, здійснюють за допомогою бункерних годівниць, у які трубопроводом подають комбікорми. Ремонтний молодняк і свиноматок годують дозовано.

Але застосування систем рідкої годівлі свиней передбачає використання дешевих відходів харчової промисловості, що не впливає на повноцінність та збалансованість раціонів тварин, але значно знижує собівартість свинини.

Мало-помалу інноваційні рішення з-за кордону проникають на наші свинарські господарства. Так, деякі свинокомплекси поступово освоюють технологію годування свиней рідкими кормами, що нині вважається одним з найпрогресивніших методів годування. Адже оскільки велика увага у свинарстві приділяється саме правильному раціону та ефективній кормовій базі, то й уважніше слід придивитися до того, як же одержують ці корми свині.

Нині у Західній Європі системи відгодівлі свиней рідкими кормами найбільше поширені в Ірландії, де так утримують 90% поголів'я. Друге місце посідають одразу три країни: Німеччина, Данія та Нідерланди, де рідкі корми отримує половина поголів'я кожної з країн. А от у Фінляндії за останні п'ять

років понад 90% усіх систем годування, які заново вводять в експлуатацію, - це рідкі системи.

На американському континенті виробники продукції свинарства залишаються прихильниками сухої годівлі, однак ось уже кілька років на південному заході США свинокомплекси взялися за освоєння систем рідкої годівлі. Тепер тут кожна п'ята свинка споживає рідкі корми.

Українці ще бояться, як і все прогресивне й новітнє, рідке годування потребує осмислення та вивчення інформації. Насправді цей тип годування у нас ще мало поширений.

Сюди ж додають ще низку проблем: низька якість води, перебої в електропостачанні, відсутність кваліфікованих і досвідчених операторів. Фахівці з рідкого годування кажуть, що названі три складові у цій системі мають велике значення.

У нашій країні такий спосіб годування обирають здебільшого ті, хто має в наявності побічні продукти, наприклад, від власних молочних підприємств. Тут слід також зазначити, що під час використання кормових автоматів сухого типу є можливість застосування системи фазового годування, проте не в такому обсязі, як із системою рідкого годування.

Наявність вмонтованих напувальниць, за умови правильної конструкції автомата, дає змогу тваринам одержувати зволожений корм, що забезпечує ліпшу засвоюваність і, відповідно, більші прирости живої маси.

З другого боку, в разі застосування систем рідкої годівлі можливе використання дешевих відходів харчової промисловості. Якщо врахувати той факт, що лєвова частка витрат на виробництво свинини - це корми, залучення дешевших компонентів до складу повноцінних і збалансованих раціонів свиней значно знижує собівартість продукції.

Для годування свиней використовують відходи молочної, пивоварної, цукрової, борошномельної промисловості, а також виробництва рослинних олій, хлібобулочних і кондитерських виробів.

У господарствах України активно займаються поліпшенням породного складу свиней. Нині майже все поголів'я свиней є породним. У загальному поголів'ї свиней переважають такі породи, як велика біла, українська степова біла і миргородська, частка яких становить понад 96%.

Селекційно-племінна робота також робить вагомий вплив на стан розвитку свинарства. Нині для одержання ремонтного маточного стада свиней на підприємствах використовують як чистопородні програми, так і гібридні лінії.

Як показує вітчизняна практика, поширеними породами є велика біла та ландрас. Зазвичай, чисту породу, велику білу та ландрас розводять у господарствах для одержання ремонту маточного стада, в подальшому їх використовують для схрещування.

Крім того, гібридну свинку (велику білу та ландрас) використовують на заключному етапі гібридизації: її осіменяють термінальними кнурами породи п'єтрен, одержуючи товарне поголів'я, яке має високу якість м'яса, маленьку товщину шпику (не перевищує 11-12 мм у свиней живою масою 100 кг).

Окрім того, гібридна свинка має хороші материнські задатки, зокрема, молочність, кількість народжених та відлучених поросят. Таке гібридне товарне поголів'я свиней досягає живої маси 100-105 кг вже через 170-180 діб. Отримання нових більш продуктивних порід у свинарстві дає змогу збільшити валовий вихід продукції та зменшити собівартість 1 ц продукції (м'яса, сала). Головною умовою подальшого розвитку свинарства і зростання його ефективності є інтенсифікація галузі, поглиблення спеціалізації, концентрації, реконструкція та удосконалення технології виробництва свинини.

Високі економічні показники виробництва свинини мають ті господарства, які повніше використовують такі чинники:

– біологічний потенціал тварин. Від кількості та якості поросят, отриманих від свиноматки, залежить собівартість свинини. Незадовільне використання свиноматок сприяє перевитратам кормів та інших витрат на виробництво продукції. Наприклад, при отриманні від свиноматки двох

опоросів за рік порівняно з утриманням 1,3 опоросу собівартість порося при відлученні знижується, а при збільшенні ділового виходу до 10 поросят за опорос порівняно з отриманням 6 поросят – на 25%;

– інтенсивне використання приплоду за даними ВІТ (Росія) при масі відлучених поросят 19,3 кг. Середньодобова маса їх приросту у 2–4-місячному віці на 182 г. вищі ніж при масі 13,5 кг., середньодобовий приріст на відгодівлі відповідно вищий на 102 г., а свині досягають живої ваги 100 кг. на 85 днів раніше;

– повноцінну годівлю тварин. Щоб досягти живої ваги 90 кг., тварин при недостатньому раціоні відгодовують 389 днів, а при повному – 146. При однакових витратах продуктивного корму в першому випадку витрачаються 312 корм. од, тоді як у другому – 117. Таким чином, при повноцінному раціоні досягають економії на підтримуючому кормі у розмірі 195 корм. од., а загальна витрата кормів на 1 ц приросту зменшується на 36%;

– промислове схрещування свиней різних порід. Встановлено, що за правильного проведення міжпородного схрещування достатній і повноцінній годівлі, плодючість маток збільшується на 10–12%, скоростиглість молодняка – на 12-15%, а витрати кормів на 1 ц приросту на 6-10% нижчі ніж у чистопорідних тварин;

– штучне осіменіння свиноматок, яке дозволяє максимально використати високоякісних плідників і скоротити поголів'я кнурів;

– інтенсивну відгодівлю, яка залежить в свою чергу від вгодованості свиней, розмірів і фронту годівлі. Оптимальні розміри груп, фронту годівлі, вгодованості поголів'я забезпечують високу окупність кормів.

Висновки. Як бачимо з вищенаведеного матеріалу, шляхи удосконалення виробництва продукції свинарства українським вченим відомі і готові до їх виконання. Але більшість підприємств, що займаються свинарством, на жаль не застосовують новітніх, більш ефективних заходів покращення виробництва продукції свинарства.

Можливо, на це впливає страх отримати збитки, що в умовах ринкової нестабільності понесуть за собою низку проблем негайного вирішення, або ж, знову таки, в умовах сучасного ринку не кожне підприємство, має можливість використання високоякісного комбікорму, чи відходів харчової промисловості і перейти на систему рідкої годівлі.

Найбільш перспективний напрямок розвитку свинарства – концентрація виробництва на основі вузької поглибленої спеціалізації господарств. Це створює сприятливі умови для подальшої інтенсифікації та підвищення економічної ефективності галузі. Поряд із тим треба розвивати свинарство в усіх господарствах незалежно від форм власності та господарювання.

Проблему підвищення ефективності виробництва свинини неможливо вирішити без удосконалення економічного механізму, насамперед фінансового забезпечення виробничих структур. Збитковість свинарства значною мірою зумовлена об'єктивними для виробника причинами. Необхідна державна фінансова підтримка, розмір якої доцільно визначити через рівень цін та еквівалентних ціна на свинину.

Аннотація. В статті раскрыты имеющиеся проблемы развития отрасли свиноводства в Украине и предложены соответствующие пути их решения, что даст возможность повысить уровень конкурентоспособности продукции свиноводства и отрасли животноводства в целом.

Annotation. In the article the present problems of development of industry of the pig breeding are exposed in Ukraine and the proper ways of their decision are offered, that will enable to promote the level of competitiveness of products of the pig breeding and industry of stock-raising on the whole

Література:

1. Микитюк Д.К. Від чого залежить інтенсивність свинарства? //Пропозиція.— 2010. — № 12. — С. 64-66.
2. Назаренко А. Свинарство в Україні: на межі продовольчої бази // Пропозиція.— 2011. — № 1. — С. 35-38.
3. Подобєд Л. Як можна здешевити комбікормове виробництво //Пропозиція. — 2010. — № 11. — С. 73-74.